

**Votaziun dal pievel
dals 8 da favrer 2004
Explicaziuns dal cussegl federal**

- 1 Cuntraproject
a l'iniziativa avanti**
- 2 Dretg d'obligaziuns
(la locaziun).
Midada**
- 3 Iniziativa per
l'internament da
delinquents fitg privlus**

Davart quai vegn votà:

Cuntraproject a l'iniziativa avanti

Il cussegl federal ed il parlament pretendan sco cuntraproject a l'iniziativa avanti «per autostradas segiras e da gronda capacita» ina midada da la constituziun. Damai che l'iniziativa avanti è vegnida retratga, votan il pievel ed ils chantuns davart quest cuntraproject.

Emprim
project

Infurmaziuns davart il project da votaziun	paginas	4–9
Text da votaziun	paginas	10–11

Dretg d'obligaziuns (la locaziun). Midada

Sco cuntraproject indirect a l'iniziativa dal pievel «gea a locaziuns gistas» refusada en il fratemp han il cussegl federal ed il parlament concludì ina midada dal dretg da locaziun. Nus votain davart questa midada, perquai ch'igl è vegnì profità dal referendum encunter tala.

Segund
project

Infurmaziuns davart il project da votaziun	paginas	12–19
Text da votaziun	paginas	20–23

Internament da delinquents privlus (iniziativa)

Ina iniziativa dal pievel pretenda che delinquents sexuals e violents fitg privlus vegnian internads a vita duranta e ch'ina relaschada anticipada sco er congedi sajan per gronda part exclus. Il cussegl federal ed il parlament refuseschan l'iniziativa e proponan empè da quai il dretg penal revedì.

Terz
project

Infurmaziuns davart il project da votaziun	paginas	24–31
Text da votaziun	pagina	28

Cuntraproject a l'iniziativa dal pievel «avanti – per autostradas segiras e da gronda capacidad»

La dumonda da votaziun è:

Vulais Vus acceptar il **cuntraproject** da l'assemblea federala
dals 3 d'october 2003 a l'iniziativa dal pievel
«avanti – per autostradas segiras e da gronda capacidad»?

**Il cussegl federal ed il parlament recumondan d'acceptar
la revisiun da la constituziun.**

Il cussegl naziunal ha approvà il project da votaziun cun
101 cunter 85 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 34 cunter
8 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

L'iniziativa populara «avanti – per autostradas segiras e da gronda capacitat» è vegnida inoltrada l'onn 2000. Ella è stada orientada unilateralmain a la construcziun da vias ed ha pretendi spezialmain la cumplettaziun da las parts da l'autostrada da Genevra a Losanna, da Berna a Turitg e d'Erstfeld ad Airolo. Ussa preschentan il cussegl federal ed il parlament in cuntraproject che prenda ina via absolutamain nova tar il traffic d'aglomeraziun e tar la finanziaziun d'infrastructuras da traffic. L'iniziativa è vegnida retratga en il fratemp.

Il cuntraproject prenda novas vias

Il cuntraproject oblighescha la confederaziun da s'engaschar per la capacitat commensurada da las infrastructuras da traffic, quai vul dir tant da las vias sco er da las viafier. La rait da las vias naziunalas sto vegnir construida a fin e stretgas ston vegnir eliminadas là nua ch'igl è il pli necessari. Ultra da quai ston vegnir schliads ils problems da traffic en las aglomeraziuns sin la via e sin la viafier. La construcziun d'in segund tunnel tras il Gottard è pussaivla sut cundiziuns severas. Per finanziair tut quests projects vegn stgaffi in fond.

Promoziun da la via e da la viafier

En il parlament hai er dà vuschs criticas. Ins ha temi tranter auter che quest project mettia en moviment in program da construcziun da vias enorm e custus, ch'el sutmineschia la protecciun da las Alps e che la finamira da spustar il traffic da martganzia da transit da la via sin la viafier saja periclitada. Dapli vias muntian dapli traffic ed uschia dapli stagnaziuns dal traffic.

Vuschs criticas en il parlament

Il cussegl federal e la maiortad dal parlament èn però da l'avis ch'il cuntraproject pussibiliteschia ina partenanza raschunaivla da via e viafier e garanteschia la finanziaziun dals projects ils pli impurtants. Cunzunt possian vegnir schliads ils problems da traffic en las aglomeraziuns. Il segund tunnel tras il Gottard n'ha però betg l'emprima prioritad.

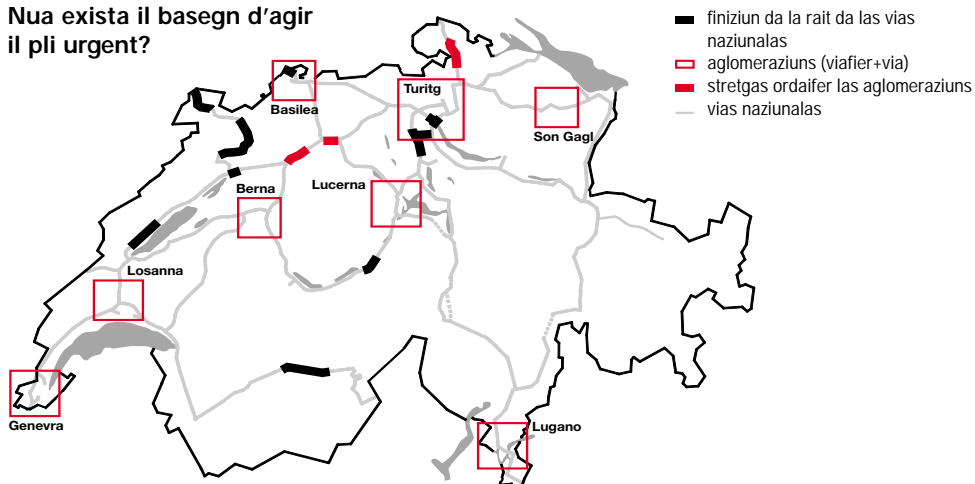
Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Il project da votaziun en detagl

Nossa rait d'autostradas è surchargiada a divers lieus. Sch'i na vegnan betg prendidas cuntramesiras, ristgain nus fin l'onn 2020 en las aglomeraziuns e sin l'axa da l'ost al vest collaps dal traffic cun consequenzas per tut la rait naziunala da vias.

Autostradas
surchargiadas

Nua exista il basegn d'agir il pli urgent?

La midada da la constituziun oblighescha la confederaziun da s'engaschar per infrastructures da traffic da gronda capacitaad. Ella promova la cumplettaziun ed il mantegniment da via e viafier e gida a dismetter las stretgas.

Dismetter
las stretgas

Il cussegl federal vegn incumbensà da preschentar al parlament in program cun ils suandants cuntegns:

Il cussegl
federal sto
preschentar
in program

- finiziun da la rait da vias naziunalas concludida dal parlament l'onn 1960 (A16 Transjurane, A9 Valais sura, A8 Brünig, A5 Neuchâtel, A4 sviament dal vest Turitg);
- dismessada da stretgas centralas sin la rait d'autostradas tenor in cler urden da prioritads sin basa da l'immissiun da traffic e da la relaziun dals custs e dal gudogn;
- meglierament dal traffic d'aglomeraziun, e quai cun resguardar tut las furmas da mobilitad: traffic da velos e da peduns, traffic public sin via e viafier sco er traffic privat. Confinanziads vegnan er systems da la viafier urbana.

Projects d'emprima prioritad ston vegnir exponids publicamain il pli tard otg onns suenter l'acceptaziun dal cuntraproject.

Exposiziun dals plans en otg onns

L'artitgel da la protecziun da las Alps vegn midà uschia, che la construcziun d'in segund tunnel tras il Gottard è pussaivel, però mo sche la finamira fixada en la lescha da spustar il traffic da marganzia da transit da la via sin la viafier vegn observada. Cuntrari a l'iniziativa avanti na vegn fixà nagin termin da construcziun. Il parlament po decider, sche e cura ch'il segund tunnel tras il Gottard vegn construi.

Cundiziuns per in segund tunnel tras il Gottard

En pli vegn fixà sin stgalim costituziunal il scumond per camiuns da charrar la notg e la dumengia.

Scumonds per camiuns

La finiziun da la rait da las vias naziunalas, l'augmentaziun da la capaciad da la rait da las vias naziunalas sco er il meglierament da l'infrastructura da traffic en las aglomeraziuns duain vegnir finanziads cun in nov fond d'infrastructura. Quel vegn alimentà cun ina part dals retgavs annuals da la taglia sin il petroli e da la vignetta per autostradas. L'emprim deposit en la dimensiun da 1,6 milliard francs deriva da las reservas da la finanziaziun speziala actuala dal traffic sin via. Pervi dal frain per ils daivets na dastga il fond betg far daivets ed el na vegn betg tschainsi. Ils meds finansials avant maun dastgassan bastar ad interim. Il proxim decenni pudess sa tschentar la dumonda sche la taglia sin il petroli duai vegnir augmentada u sch'ils projects planisads duain vegnir revedids.

Nov fond d'infrastructura

Las tractativas en il parlament

Davart il cuntraproject hai er dà vuschs criticas en il parlament. Ina minoritad ha fatg valair ch'il pievel saja s'exprimi per la protecziun da las Alps e che questa voluntad na vegnia betg respectada cun il cuntraproject. Ins veglia obtegnair cun forza in segund tunnel tras il Gottard e boicottar la politica da spustament curunada da success. Las vias vegnian completadas unilateralmain, in fatg che cuntrafetschia a nossa politica da sanadad, da l'ambient e dal clima e che concurrenzschia la NVTA. La soluziun dal fond per financiar quests projects engionia il frain per ils daivets. La maioritad dal parlament ha però sustegnì il cuntraproject, perquai ch'el accordeschia la via e la viafier ina a l'autra e schlia ils problems da traffic en las aglomeraziuns. Il spustament dal traffic pesant da la via sin la viafier na vegnia betg periclità ed il frain per ils daivets vegnia observà.

Ilis arguments dal cussegl federal

Cun il cuntraproject a l'iniziativa avanti pon vegnir dismessas sistematicamain stretgas dal traffic. En cuntinuaziun da la politica da traffic actuala vegnan accordadas la via e la viafier. Da nov vegn a profitar er il traffic d'aglomeraziun dals raps da la via. Il cussegl federal approvescha il project cunzunt per ils suandants motifs:

La surchargia da la rait da las vias naziunalas sin l'axa da l'ost al vest en las aglomeraziuns pli grondas vegn a s'augmentar fin l'onn 2020. Senza cuntramesiras dastgassan adina dapli stretgas periclitlar la funcziunalitad da l'entira rait naziunala da vias. Quai avess influenzas negativas per la populaziun, l'economia e l'ambient. Per il cussegl federal datti perquai in basegn d'agir.

Basegn d'agir
cumprovà

Il cussegl federal vul far frunt als problems or d'ina perspectiva complessiva da la politica da traffic là, nua ch'els èn ils pli urgents. Latiers duain vegnir cumparegliads ils custs ed il gudogn e vegnir tschentadas prioritads. La finamira è ina politica da traffic e d'abitadi persistente cun ina spartiziun da la lavur raschunaivla tranter il traffic public e privat ed ina mobilitad che po vegnir dumagnada a lunga vista.

Repartiziun
da la lavur
tranter la via
e da la viafier

Cun il cuntraproject vegn confermà che la rait da las vias naziunalas concludida 1960 vegn finida. Cun quai vulan ins impedir che singuls trajects anc betg construids vegnian adina puspè suspendids. Ultra da quai vali da dismetter stretgas centralas, e quai en stretga concordanza cun ils gronds projects da viafier (viafier 2000). La pli urgenta è la soluziun dals problems sin singuls trajects da l'axa da l'ost al vest.

Dismetter
stretgas centralas

Sistems da traffic che funcziunan bain en las aglomeraziuns èn ina premissa per che las citads e lur conturns possian ademplir lur rolla impurtanta sco centers economics. Il cussegl federal vul impunder per il traffic en las aglomeraziuns annualmain var 300 fin 350 milliuns francs. Perquai ch'ils problems na sa laschan betg schliar sulettamain cun la via, èn previsas er contribuziuns d'investiziun al traffic public, pia trams, bus, sistems da viasfier urbanas. En la via vegn investà là, nua ch'ella na po betg vegnir distgargiada da l'amplificaziun da la viafier.

300–350 milliuns francs per il traffic en las aglomeraziuns

Las novas disposiziuns stgaffeschon la basa costituziunala per la construcziun d'in segund tunnel tras il Gottard. Per il cussegl federal n'ha quest project betg l'emprima prioritad. Ultra da quai pudess el far quella proposta al parlament pir, sche la finamira fixada en la lescha da spustar il traffic pesant da la via sin la viafier n'è betg periclitada.

Cundiziuns severas per in segund tunnel tras il Gottard

Il nov fond d'infrastructura garantescha ina finanziaziun segira e planisabla da quests programs che cumpiglian er projects dal traffic public en las aglomeraziuns. Cun quai vegn impedi ch'infrastructuras da traffic vitalas vegnian tralascadas or da motivs finanzials; in fatg, dal qual las proximas generaziuns avessan da patir.

Daners da la via er per il traffic public

Per tut quests motivs recumondan il cussegl federal ed il parlament d'acceptar il project da votaziun.

Text da votaziun

Cuntraproject da l'assemblea federala a l'iniziativa avanti

Or dal conclus federal

dals 3 d'october 2003

L'assemblea federala propona da midar la constituziun federala¹ sco suonda:²

Art. 81 al. 2

² Ella [la confederaziun] s'engascha per la capacitat commensurada da las infrastructuras da traffic. En il rom da sias cumpetenzas promova ella la cumplettaziun ed il mantegniment architetonic da las infrastructuras per il traffic sin via e da viafier e gida a dismetter las stretgas da capacitat.

Art. 82 al. 4

⁴ Per vehichels a motor grevs che transportan vitgira vala in scumond da charrar la notg e la dumengia. Las disposiziuns executivas reglan ils detagls e las excepziuns.

Art. 84 al. 3 segunda e terza frasa

³ ...* Excepidas da questa restricziun èn la construcziun d'ulteriurs vials tranter Amsteg ed Airolo sco er vias da sviament che distgargian ils lieus dal traffic da transit. La lescha regla che la finamira da spustar il traffic pesant da la via sin la viafier vegnia observada.

Art. 197 cifra 2 e 3

2. Disposiziun transitoria tar l'art. 81 al. 2 (ovras publicas)

¹ In onn suenter l'acceptaziun da l'artitgel 81 alinea 2 propona il cussegl federal a l'assemblea federala in program cun limitaziun temporal per:

- a. terminar la rait da vias naziunals confirm al stadi il mument da l'entrada en vigur da questa disposiziun;
- b. engrondir la capacitat da la rait da vias naziunals;

¹ CS 101

² Tar quest text sa tracti dal contraproject dal cussegl federal e dal parlament a l'iniziativa dal pievel «avanti - per autostradas segiras e da gronda capacitat» ch'è vegnida retratga a favor da las suandantas disposiziuns.

* Tar l'art. 84 sa tracti d'ina disposiziun per la protecziun da las Alps. L'emprima frasa da l'al. 3 sa cloma: «La capacitat da las vias da transit en il territori da las Alps na dastga betg vegnir augmentada.»

- c. conceder contribuziuns a mesiras per meglierar l'infrastructura da traffic en las aglomeraziuns. Las mesiras pertutgan infrastructures da via e viafier, uschenavant ch'ellas èn situadas entaifer quests territoris, servan a meglierar il traffic d'aglomeraziun e na pon betg vegnir confinanzias en autra moda cun meds federal. Las contribuziuns tegnan quint da l'impurtanza da domadus meds da traffic e sustegnan in svilup dals abitadis equilibrà sin plaun naziunal.

² Il program sto vegnir concepì uschia, che projects d'emprima urgenza vegnan expoidis publicamain il pli tard otg onns suenter l'acceptaziun da l'artitgel 81 alinea 2.

³ Il cussegl federal rapporta mintga quatter onns a l'assemblea federala davart il stadi da realisaziun dal program. El propona l'ulteriura realisaziun previsa ed ina limita d'expensas per la proxima perioda dal program.

3. Disposiziun transitoria tar l'art. 86 (Taglia da consum sin carburants ed autras taxas da traffic)

¹ La realisaziun dal program tenor l'artitgel 197 cifra 2 (disposiziun transitoria tar l'art. 81) vegn finanziada d'in fond giuridicamain dependent da la confederaziun cun agen quint. L'assemblea federala relascha il reglament dal fond en furma d'ina ordinaziun.

² Il fond vegn alimentà sco suonda:

- a. cun transferir sco emprim apport la mesadad dal stadi da la finanziaziun speziala "traffic sin via" cur che l'artitgel 81 alinea 2 entra en vigur;
- b. cun ina part dals retgavs nets fixada da l'assemblea federala tenor l'artitgel 86.

³ Ils apports en il fond ston vegnir fixads uschia, che tant las incumbensas finanzias cun il fond sco er las ulteriuras incumbensas tenor l'artitgel 86 disponan da meds suffizients.

⁴ Il fond na dastga betg far daivets. La facultad dal fond na vegn betg tschainsida.

⁵ Cur ch'il fond vegn dissolvì, vegn il saldo dal quint dal fond transferì en la finanziaziun speziala.

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns d'approvar il cuntra-project.

Dretg d'obligaziuns (la locaziun)

Midada

La dumonda da votaziun è:

Vulais Vus acceptar la midada dal dretg d'obligaziuns
(**la locaziun**) dals 13 da december 2002?

**Il cussegl federal ed il parlament recumondan d'acceptar la
revisiun da la lescha.**

Il cussegl naziunal ha approvà il project da votaziun cun
98 cunter 71 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 36 cunter
5 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

Il dretg da locaziun vertent vala dapi 1990. El dueva gidar a cuntanscher ina schliaziun duraivla, tuttina han tant locataris sco er affittaders adina puspè empruvà da far midadas. Suenter che l'iniziativa dal pievel «gea a locaziuns gistas» è vegnida refusada il matg 2003, votain nus uss dal cuntra-project indirect a l'iniziativa che deriva dal cussegl federal e dal parlament. I sa tracta d'ina revisiun da la lescha cunter la quala l'associaziun svizra da las locatarias e dals locataris ha profità dal referendum.

Basegn
da midada

Las novaziuns las pli impurtantas èn:

Las novaziuns
las pli
impurtantas

- La colliaziun antiquada dals tschains da locaziun al tschains ipotekar croda. Enstagl da quai vegnan ils tschains da locaziun uss adattads da nov oravant tut a la chareschia.
- Sch'ils tschains da locaziun èn abusivs vegn decidi tenor criteris novs. Decisivs èn en l'avegnir ils tschains da locaziun statistics cumparegliabels tar abitaziuns ed ils tschains da locaziun d'objects cumparegliabels tar locals da fatschenta.
- Augments dal tschains da locaziun pli gronds pervi da prestaziuns supplementaras da l'affitader u suenter ina midada da maun ston da nov vegnir graduads en etappas.

Il comité da referendum vesa en la nova regulaziun in dischavantatg per las locatarias e per ils locataris e tema oravant tut che l'instrument dals tschains da locaziun cumparegliabels e la colliaziun a la chareschia mainia ad augments massivs dals tschains da locaziun.

Pertge
il referendum?

Il cussegl federal ed il parlament approveschan la revisiun. Quella garanteschia in curs pli quiet dal svilup dals tschains da locaziun ed impedescha tschains da locaziun abusivs. Il dretg da locaziun vegn en tut pli simpel, pli chapaivel e pli modern; ils interess dals locataris sco er dals affittaders vegnan mantegnids.

Posiziun dal
cussegl federal
e dal parlament

Il project da votaziun en detagl

Oz èn ils tschains da locaziun colliads cun il tschains ipotecar: Sche quel munta, dastga il locatur augmentar il tschains da locaziun; viceversa han ils affittaders da princip il dretg, sch'il tschains ipotecar sa sbassa, d'ina reducziun dal tschains da locaziun, ma quai funcziunescha mo insufficientamain. Cun la revisiun da la lescha duai quest sistem vegnir remplazzà.

Decolliaziun
dals tschains da
locaziun dal
tschains ipotecar

Da nov sa drizza il tschains da locaziun principalmain tenor l'index naziunal dals pretschs da consum: latiers na dastga betg vegnir indossà als tschains da locaziun pli che la media da la chareschia dals ultims dus onns. En cas d'ina chareschia permanente da dapli che 5 pertschient procura il cussegl federal che la chareschia cumplaina na vegnia betg indossada als tschains da locaziun.

Colliaziun dals
tschains
da locaziun a la
chareschia

L'affittader dastga augmentar vinavant il tschains da locaziun, sch'el fa renovaziuns che represchentan ina plivalur. Tals augments ston però da nov succeder en moda graduada ed èn limitads a 20 pertschient ad onn.

Augment graduà
en cas d'ina
augmentaziun
da la valur

Pretensiuns da sbassament resp. d'augment dal tschains da locaziun tenor il dretg vertent che n'èn anc betg satisfatgas, duran vinavant cun il dretg nov. Per quai procuran las disposiziuns transitorias.

Pretensiuns
betg satisfatgas
duran vinavant

Tenor il dretg vertent è in tschains da locaziun oravant tut alura abusiv, sche l'affittader cuntanscha cun quel in gudogn surfatg u sch'el cumpensescha in pretsch da cumpra surfatg. Quai n'è betg adina uschè simpel da giuditgar. Perquai èn tschains da locaziun alura abusivs, sch'els èn pli che 15 pertschient sur tschertas valurs cumparegliablas. Per abitaziuns vegn per quest intent calculà cun meds statistics in tschains da locaziun cumparegliabel; decisivas èn abitaziuns cun mobigliar sumegliant u a lieus sumegliants (vegliadetgna, dumber da stanzas, balcun u iert, cuntanschibladad da

Abusivitat vegn
calculada tenor
valurs da
cumparegliaziun

plazzas da lavur, immissiuns da canera e.u.v.). Per localitads da fatschenta vegn sa basà sin ils tschains da locaziun da trais objects cumparegliabels.

Suenter midadas da maun dastgan oz vegnir augmentads ils tschains da locaziun, sch'els na sa basan betg sin in pretsch da cumpra exagerà. Er cun la revisiun duain restar pussaivels augments suenter midadas da maun, però mo en il rom dals tschains da locaziun cumparegliabels. E da nov ston succeder tals augments en moda graduada (maximalmain 10% per onn).

Ulteriuras novaziuns: ils tschains da locaziun inizials pon vegnir contestads en moda pli simpla; augments da tschains da locaziun ed autras midadas dal contract ston vegnir communitgads pli baud che fin uss; locatarias e locataris pon pretender mintga 5 onns ina examinaziun dals tschains da locaziun a maun da las valurs da cumparegliaziun; las autoritads da mediaziun survegnan dapli cumpetenzas.

Augment graduà
dal tschains
da locaziun tar
midadas da maun

Ulteriuras
novaziuns

Las differenzas las pli impurtantas en in'egliada:

	dretg vertent	dretg nov
In tschains da locaziun è abusiv, sch'el...	<p>... lascha cuntanscher ina rendita excessiva.</p> <p>... sa basa evidentamain sin in pretsch da cumpra exagerà.</p>	<p>... surpassa tar abitaziuns il «tschains da locaziun cumparegliabel» sco er tar localitads da fatschenta il tschains da locaziun d'objects cumparegliabels per dapli che 15%.</p>
Ils motivs usitads per augments dal tschains da locaziun èn...	<p>... l'augment da la tariffa dal tschains ipotecar.</p> <p>... l'augment dals custs da mantegniment e da gestiun.</p> <p>... il mantegniment da la capaciad d'acquist dal chapital che porta la ristga.</p> <p>... l'adattaziun al nivel d'usit local.</p>	<p>... la chareschia tenor l'index nazional dals pretschs da consum (i dastgan vegnir adossads maximalmain 100% da la chareschia media dals davos 2 onns chalendars).</p>
Tar midadas da maun dastgan tschains da locaziun vegnir augmentads...	<p>... sch'els na sa basan betg sin in pretsch da cumpra exagerà.</p>	<p>... en il rom dals tschains da locaziun cumparegliabels, dentant annualmain betg per dapli che 10% sur il tschains da locaziun anteriur.</p>
Augments dal tschains da locaziun pervi da renovaziuns...	<p>... pon vegnir fatgs immediatamain en moda cumplaina.</p>	<p>... ston vegnir graduads. Il tschains da locaziun dastga vegnir augmentà annualmain per maximalmain 20% cumpereglia cun il tschains da locaziun anteriur.</p>
Tge pussaivladads da controlla han las locatarias ed ils locataris?	<p>Els pon pretender ina reducziun dal tschains da locaziun, sche la basa da calculaziun è sa midada essenzialmain.</p>	<p>Els pon pretender mintga 5 onns ina controlla a maun da tschains cumparegliabels.</p>

Ilis arguments dal comité da referendum

« Na a la spirala da tschains da locaziun!

Essas Vus pronta/pront da pajar mintg'onn dapli tschains da locaziun, senza survegnir per quai inquala meglieraziun vi da l'abitaziun? Sche na, stuais Vus refusar il nov dretg da locaziun. El è mender e pli cumplitgà ch'il dretg actual e metta en moviment ina spirala da tschains da locaziun fatale che maina ad in augment permanent dals tschains da locaziun per tuts:

- L'affittader po mintg'onn indossar plainamain la chareschia sin ils tschains da locaziun.
- Tar ina midada dal locatari u tar ina vendita dal bain immobigliar dastga l'affittader adattar il tschains da locaziun ad abitaziuns cumparegliablas (tschains da locaziun cumparegliabel), er sche sias expensas na giustifitgeschan quai in summa betg. Ils augments pon esser fitg gronds perquai ch'els dastgan muntar fin a 15 pertschient sur il tschains da locaziun cumparegliabel.
- Tschains da locaziun per fatschentas pon vegnir exclus da la protecziun. Quai è catastrofal per las interpresas pitschnas e mesaunas IPM.
- Il tschains da locaziun cumparegliabel surmaina ils affittaders a desditgas.

Ina spirala da tschains da locaziun cumenza a girar

Questas pussaivladads d'augmentar il tschains mettan en moviment ina spirala verticala dal tschains da locaziun. Las abitaziuns daventan pli charas senza che lur valor saja vegnida augmentada en inquala moda. Ils tschains da locaziun pli auts struvegian ensi il nivel da media dals tschains da locaziun e cun quai il tschains da locaziun cumparegliabel, quai che pussibilitescha puspè augments dals tschains da locaziun.

Las abitaziuns daventan anc pli charas

Gia oz èn tschertas abitaziuns memia charas, perquai che betg tut ils affittaders n'han dà vinavant las reducziuns dals tschains ipotecars. Tras la spirala da tschains da locaziun vegnan las locatarias ed ils locataris inchargiads anc pli fitg che quai ch'ellas ed els èn gia pervi da las premias da las cassas da malsauns ed ils custs da tegnairchasa che s'augmentan permanentamain. Cler è l'indossament da la chareschia dals 100% cumplains n'è betg giustifitgà, perfin il cussegl federal ha tegnì in indossament dad 80% per sufficient. Ils affittaders survegnan cun quai ina cumpensaziun da chareschia garantida tras la lescha. Tgi ha oz anc quai?

I smanatschan dapli plants

Tgi che vul controllar en l'avegnir sche ses tschains da locaziun è giustifitgà sto contestar quel tar l'autorità da mediaziun. I na dat nagin'otra via per vegnir a savair il tschains da locaziun cumparegliabel. Il tschains da locaziun cumparegliabel maina a dispitas nunnecessarias tranter locataris ed affittaders. Oz n'èsi gnanc ina giada cler co ch'il tschains da locaziun cumparegliabel vegn a vesair or exactamain. Perquai n'enconuscha oz nagin la dimensiun precisa dals augments dals tschains da locaziun. »

Associaziun svizra da las locatarias e dals locataris: www.mieterverband.ch

Ils arguments dal cussegl federal

La revisiun da la lescha maina ad in dretg da locaziun pli simpel, pli chapaivel e pli modern che mantegna ils interess da domaduas partidas. Il cussegl federal sustegna il project cunzunt per ils suandants motivs:

Var dus terzs da la populaziun da la Svizra vivan en abitaziuns da locaziun e mo in terz en las atgnas quatter parais. Quest fatg mussa l'impurtanza dal dretg da locaziun en dus regards: d'ina vart è necessaria ina protecziun effizienta dals locataris, da l'autra vart èsi impurtant ch'i dettia stimuls avunda per construir abitaziuns da locaziun. Per quest motiv dovri in dretg da locaziun equilibrà sco ch'el vegn stgaffi cun la revisiun.

Ina soluziun
equilibrada

Il cumbat d'abus è in element central dal nov dretg da locaziun. I vala ina clera reglamentaziun: in tschains da locaziun è abusiv, sch'el è pli che 15 pertschient sur la valor d'objects cumparegliabels. Quest criteri nov è objectiv, cler, simpel e vegn a manar al fatg ch'i dat en l'avegnir main tschains da locaziun abusivs.

Reglamentaziun
da l'abus objectiva,
clera e simpla

Per constatar la valor d'objects cumparegliabels sa basan las autoritads da mediaziun tar abitaziuns da locaziun sin tschains da locaziun cumparegliabels calculads da la confederaziun e perquai sin valurs ch'èn vegnidas eruidas da vart neutrala e cun metodas statisticas. Per giuditgar tschains da locaziun stat uschia a disposiziun in instrument effectiv che remplazza la basa da calcular nunclera e cumplitgada dal dretg vertent.

In tschains
da locaziun
cumparegliabel
facilitescha
il giudicament

In'ulteriura meglieraziun è che las locatarias ed ils locataris pon pretender mintga tschintg onns ina controlla dal tschains da locaziun. Sch'ina chaussa fittada è vegnida mendra en il fratemp, p.ex. perquai che la grevezza da canera è s'augmentada, po quai manar al dretg d'ina reducziun dal tschains da locaziun.

Controlla mintga
tschintg onns

En general èsi renconuschì ch'ìl tschains ipotekar n'è ozendi betg pli adattà sco mesira per fixar ils tschains da locaziun. Augments dal tschains ipotekar chaschunan regularmain fermes augments dal tschains da locaziun, entant che reducziuns dal tschains ipotekar vegnan dadas vinavant mo en moda tardivanta. Quai dischavantagescha las locatarias ed ils locataris. Il nov dretg maina ad ina soluziun pli gista: La chareschia, tenor la quala ils tschains da locaziun vegnan a sa drizzar per gronda part, è in criteri objectiv che sa funda sin ina basa segirada ed escluda arbitrariadad. En il passà hai adina puspè dà gronds sigls dals tschains da locaziun pervi da las midadas da la tariffa dal tschains ipotekar. Quels vegnan ad esser absents en l'avegnir, il svilup vegn ad esser pli quiet.

Andament
pli regular
dals tschains
da locaziun

L'adattaziun dals tschains da locaziun a la chareschia ha per consequenza per tut las partidas ina procedura pli simpla e pli transparenta e reducescha cun quai cuntraversas. Las indicaziuns davart la midada da l'index naziunal dals pretschs da consum vegnan publicgadas regularmain en las medias. Ellas èn disponiblas e suandablas per tuts. Ultra da quai na dischavantagescha l'indexaziun betg las locatarias ed ils locataris: cunquai che las pajas suondan en general er la chareschia, vegnan cumpensads ils augments dal tschains da locaziun.

Adattaziuns
simplas e
transparentas

Las midadas proponidas dal dretg da locaziun portan in svilup pli regular dals tschains da locaziun e pussaivladads da controlla meglieradas. Ellas mainan ad in dretg da locaziun pli simpel, pli modern e pli gist.

Il nov dretg è pli
modern e pli
simpel d'applitgar

Per tut quests motifs recumondan il cussegl federal ed il parlament d'acceptar il project da votaziun.

Text da votaziun

Dretg d'obligaziuns (la locaziun)

Midada dals 13 da december 2002

(Ingress)

I

Il dretg d'obligaziuns¹ vegn midà sco suonda:

Art. 253b alinea 2

² Ellas na valan betg per la locaziun da fatschentas cun ina svieuta annuala da passa 2 500 000 francs tenor l'ultima bilantscha annuala u cun almain 20 em-ploiads il mument da la conclusiun dal contract da locaziun, sche las partidas fixeschan quai. Plinavant na valan ellas betg per la locaziun d'abitaziuns e chasas d'ina famiglia cun ina surfatscha netta d'abitar da dapli che 150 m².

Art. 269

A. Fits-chasa
abusivs
I. Regla

¹ Fits-chasa è abusivs, sch'els surpasan ils fits-chasa da localitads d'abitar u da fatschenta cumparegliablas per dapli che 15 pertschient. Criteris da cumparegliaziun èn particularmain il lieu, la surfatscha, il stadi, il mobigliament e la vegliadetgna da las localitads.

² La confederaziun eruescha fits-chasa cumparabels tenor ils criteris da l'alinea 1 almain ina giada l'onn; latiers sa basa ella sin statisticas da fits-chasa u instruments cumparegliabels. Ella consultescha ils chantuns sco er las federaziuns da locataris e da locaturs u d'organisaziuns che defendan interess sumegliants.

Art. 269a

II. Fits-chasa ini-
zials

Il fit-chasa è abusiv, sch'el surpassa ils fits-chasa da localitads d'abitar u da fatschenta cumparegliablas tenor l'artitgel 269 per dapli che 15 pertschient.

Art. 269b

B. Augments
dals fits-chasa
I. En general

In augment dal fit-chasa po vegnir fatg, sch'el:

- a. sa basa sin il svilup da l'index naziunal dals pretschs da consum (art. 269c);
- b. sa basa sin las recumandaziuns d'in contract da locaziun general;
- c. succeda sin basa d'ina graduaziun concludida (art. 269d);
- d. sa basa tar localitads da fatschenta sin ina cunvegna, tenor la quala il fit-chasa dependa totalmain u parzialmain da la svieuta da la fatschenta;
- e. è motivà da prestaziuns supplementaras dal locatur (art. 269e).

Art. 269c

II. Tenor l'index
naziunal dals
pretschs da con-
sum

¹ Il locatur po augmentar il fit-chasa ina giada l'onn en la dimensiun da l'augmentaziun da l'index naziunal dals pretschs da consum; latiers sto el però sa basar sin la media da l'augmentaziun da l'index en ils dus onns chalendars avant la comunicaziun da l'augment dal fit-chasa.

¹ CS 220

² Surpassa la chareschia annuala durant dus onns en successiun 5 pertschient, ordinescha il cussegl federal ina reducziun adequata da la taxa maximala transferibla sin il fit-chasa.

Art. 269d

III. Tar ina graduaziun u ina dependenza da la svieuta conclusida

¹ La cunvegientscha ch'il fit-chasa s'augmentia periodicamain per in tschert import è be valaivla, sche:

- a. il contract da locaziun vegn fatg per almain trais onns;
- b. il fit-chasa vegn augmentà sin il pli ina giada ad onn;
- c. l'import da l'augment vegn fixà en francs.

² Cun resalva da la contestaziun dal fit-chasa inicial na po il locatari betg contestar fits-chasa graduads u parts da fits-chasa che suondan tar localitads da fatschenta al svilut da la svieuta da la fatschenta.

Art. 269e

IV. Tar prestaziuns supplementaras

¹ Il locatur po augmentar supplementarmain il fit-chasa tar prestaziuns supplementaras, sche la taxa adequata per tschains, amortisaziun e mantegniment da l'investiziun na vegn betg surpassada. Sche l'augment dal fit-chasa surpassa 20 pertschient dal fit-chasa da fin uss, sto el vegnir graduà uschia che l'augment annual importa maximalmain 20 pertschient dal fit-chasa da fin uss.

² Sco prestaziuns supplementaras valan investiziuns per meglieraziuns che augmentan la valur sco engrondiment da la chaussa dada a fit, prestaziuns secundaras supplementaras e renovaziuns generalas sco er ils tschains dal chapital ester e da l'agen chapital ch'èn resultads en quest connex. Ils custs da renovaziuns generalas valan per regla per 50 fin 70 pertschient sco augment da la valur.

Art. 269f

V. Tar ina midada dal proprietari

Il locatur po augmentar il fit-chasa en cas d'ina midada dal proprietari en il rom da l'artitgel 269 alinea 1, però annualmain per maximalmain 10 pertschient dal fit-chasa da fin uss.

Art. 269g

VI. Communicaziun dals augments dal fit-chasa e d'altres midadas a quint dal locatari

¹ Il locatur po augmentar il fit-chasa mintgamai per il proxim termin da desditga pussaivel e quai resguardond ils artitgels 269c, 269d, 269e e 269f. El sto communitgar al locatari l'augment dal fit-chasa almain 30 dis avant ch'il termin da desditga entschaiva e quai cun agid d'in formular approvà dal chantun.

² L'augment dal fit-chasa sto vegnir motivà en la communicaziun.

³ L'augment dal fit-chasa è nunvalaivel:

- a. sch'el na vegn betg communitgà cun il formular prescrit;
- b. sch'i manca mintga motivaziun;
- c. sche cun sia communicaziun vegn smanatschada u pronunziada la desditga.

⁴ Ils alineas 1-3 valan er, sch'il locatur ha l'intenziun da midar autramain il contract da locaziun sin donn e cust dal locatari, spezialmain cun reducir sias prestaziuns da fin uss u cun introducir novs custs accessoris.

⁵ Tar augments dal fit-chasa en cas da graduaziuns conclusidas (art. 269d) u da dependenzas da la svieuta (Art. 269b letra d) basta la communicaziun en scrit.

Art. 269h

VII. Purtaders da chasas d'abitat d'util public

Il cussegl federal po reglar separadamain singulas disposiziuns da la concepziun dals fits-chasa per purtaders da chasas d'abitat d'util public.

C. Contestaziun dal fit-chasa
I. Fit-chasa inzial

Art. 270

¹ Il locatari po contestar il fit-chasa inzial sco abusiv tar l'autorità da mediaziun e quai entaifer 30 dis dapi la surpigliada da la chaussa e pretender la reducziun a la dimensiun permessa.

² En cas da mancanza d'abitaziuns pon ils chantuns obligar da duvrar per lur territori u per ina part da quel in formular approvà d'els tar la conclusiun d'in nov contract da locaziun.

Art. 270a titel marginal ed al. 1

II. Durant la durada da la locaziun

1. Augments dals fits-chasa

¹ Il locatari po contestar in augment dal fit-chasa u autras midadas dal contract sin ses donn e cust sco abusivs tar l'autorità da mediaziun entaifer 30 dis dapi la comunicaziun, sche:

- a. els surpassan la dimensiun permessa tenor ils artitgels 269c, 269d, 269e e 269f;
- b. il fit-chasa suonda las recumandaziuns d'in contract da locaziun general e quellas na vegn betg u betg pli observadas.

Art. 270b

2. Controlla da l'abusività

¹ Il locatari po pretender ina controlla dal fit-chasa tenor l'artitgel 269 alinea 1 il pli baud sin la scadenza dal tschintgavel onn a partir dal cumenzament da la locaziun u alura mintgamai sin la scadenza d'ulteriurs tschintg onns, calculads a partir dal cumenzament da la locaziun.

² Questa controlla sto sa basar tar locals d'abitar sin fits-chasa cumparabels e tar locals da fatschenta sin trais objects cumparegliabels.

³ Il locatari po ultra da quai pretender questa controlla, sch'il fit-chasa vegn augmentà tenor l'artitgel 269f sin basa d'in midament dal proprietari da l'object da locaziun.

Art. 270c

D. Valaivladad dal contract da locaziun durant la procedura da contestaziun

Il contract da locaziun vala senza midadas vinavant:

- a. durant la procedura da mediaziun, sch'i na vegn betg tar ina enclegientscha tranter las parts, e
- b. durant la procedura giudiziala, cun la resalva da las mesiras preventivas dal derschader.

Art. 270d e 270e

abolids

Art. 274 al. 2

² Vegnan fits-chasa d'abitaziuns contestads tenor l'artitgel 253b alinea 3, vegn applitgà il dretg processual administrativ da la confederaziun u dals chantuns.

Art. 274a al. 1 letra c^{bis} ed al. 2 segunda frasa

¹ Ils chantuns institueschan autoritads da mediaziun chantunals, regiunalas u communalas ch'èn incumbensadas en cas da locaziun da chaussas immobilas:

c^{bis}. da decider tut las dispitas fin ad ina valur en lita da 5000 francs, sch'il chantun n'ha institui nagina dretgira per dumondas da locaziun;

² ... Las differentas categorias da locaturs ston vegnir resguardadas commensuradamain.

Art. 274d al. 3

³ L'autorità da mediaziun e la dretgira constateschan d'uffizi ils fatgs e giuditgeschan ils mussaments tenor liber apprezziar; las parts als ston preschentar tut ils documents necessaris per il giudicament da la disputa.

*Disposiziuns transitorias davart la revisiun da l'otgavel titel
dals 13 da december 2002*

Art. 1

Relaziuns da locaziun che cumenzan suenter l'entrada en vigur da questa midada da lescha èn suttamessas al dretg nov.

Art. 2

¹ Augments dals fits-chasa ch'èn vegnids communitgads avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha, però cun effect pir suenter la data correspundenta, èn suttamess al dretg vegl.

² Suttamessas a la lescha veglia èn er dumondas per reducir il fit-chasa, fatgas avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha, però cun effect pir suenter la data correspundenta.

Art. 3

¹ Il locatur po augmentar il fit-chasa d'ina relaziun da locaziun che ha cumenzà avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha mo, sch'el adatta il medem mument il fit-chasa da fin uss al tschains ipotekar che vala il mument da l'entrada en vigur dal nov dretg, premess ch'il fit-chasa da fin uss sa basa sin in tschains ipotekar pli aut.

² Sa basa il fit-chasa dentant sin in tschains ipotekar pli bass che quel che valeva il mument da l'entrada en vigur da questa midada da lescha, po il locatur adattar il fit-chasa da fin uss a quest tschains ipotekar.

Art. 4

Relaziuns da locaziun cun fits-chasas indexads che han cumenzà avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha, però cun effect pir suenter la data correspundenta, èn suttamess al dretg vegl.

Art. 5

Per relaziuns da locaziun che han cumenzà avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha vala sco basa per l'indexaziun tenor il dretg nov il stadi da l'index il mument da l'entrada en vigur da questa midada da lescha.

Art. 6

Per relaziuns da locaziun che han cumenzà avant l'entrada en vigur da questa midada da lescha vala areguard l'artitgel 253b alinea 2 vinavant il dretg verent.

II

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

Iniziativa dal pievel «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferents a la terapia»

La dumonda da votaziun è:

Vulais Vos acceptar l'iniziativa dal pievel «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferents a la terapia»?

Il cussegl federal ed il parlament recumondan da refusar l'iniziativa.

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa cun 134 cunter 38 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 45 cunter 0 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

Igl è ina incumbensa prioritara dal stadi da proteger il public da delinquents privlus. Grevs delicts da violenza e delicts sexuals importan en Svizra paucs pertschients da tut las condemnaziuns. Malgrà quest dumber pitschen pretendan la grevezza da tals delicts e la gronda suffrientscha che vegn fatga a la victima ed als confamigliars mesiras da protecziun effectivas.

Protecziun
cunter delinquents
privlus – in interess
incontestà

Singuls cas gravants han avant var 10 onns mess en il center da l'interess la dumonda da l'internament da delinquents privlus e motivà ils chantuns d'engrevgiar lur pratica da congedi e da relaschada. Il cussegl federal ed il parlament han da lur vart engrevgià las disposiziuns respectivas dal dretg penal. Ultra da quai è vegnida inoltrada er ina iniziativa dal pievel. Davart questa votain nus uss.

La confederaziun
ed ils chantuns
han prendi mesiras

L'iniziativa pretenda che delinquents sexuals e violents fitg privlus ch'èn indifferents a la terapia vegnian internads a vita duranta e n'hajan nagina pussaivladad da congedis. Relaschadas duain mo pudair vegnir examinadas sut premisas fitg restrictivas.

Tge vul
l'iniziativa?

L'iniziativa porscha mo apparentamain dapli segirezza. Perquai la refuseschan il cussegl federal ed il parlament cleramain. Els han tematisà ils delinquents privlus gia avant la rimnada da suttascripziuns ed elavurà midadas da la lescha tant cumplexivas sco er differenziadas. Quellas èn vegnidas deliberadas il december 2002. Ellas protegian meglia cunter delinquents privlus che l'iniziativa. L'iniziativa va sur las lattas or, è incumpleta ed ha per consequenza ch'er delinquents daventads nunprivlus na pon betg pli vegnir relaschads da l'internament.

Posiziun dal
cussegl federal
e dal parlament

Il project da votaziun en detagl

Il parlament ha gia accumulà ils giavischs ils pli impurtants da l'iniziativa cun la revisiun da la part generala dal cudesch da dretg penal. Cunter questa revisiun da la lescha n'è betg vegnì profità dal referendum, uschia ch'ella po entrar en vigur uschespert ch'ils chantuns han fatg las adattaziuns necessarias. Il comité d'iniziativa, la gruppada d'agid a sasez «glisch da la speranza – communablamain cunter violenza», n'ha però betg retratg sia iniziativa. Cun acceptar l'iniziativa vegness uschia stgaffi in'ulteriura furma da l'internament.

Las differenzas las pli impurtantas tranter l'iniziativa e la revisiun da la lescha laschan sa resumar sco suonda:

	Iniziativa	Revisiun da la lescha*
Tge delinquents pon vegnir internads?	delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferentes a la terapia	Tut ils delinquents ch'han commess grevs fatgs penals e dals quals i po vegnir spetgà ch'els vegnan a commetter vinavant tals fatgs.
Quant ditg duai l'internaziun pudair durar?	per vita duranta	per vita duranta
Cura è in congedi exclus?	El duai vegnir exclus per delinquents <i>internads</i> .	El vegn exclus per tut ils delinquents, tar ils quals exista il privel da fugia u da repetiziun.
È pussaivla ina relaschada anticipada (q.v.d. sch'il delinquent n'è betg anc guarì dal tutfatg)?	L'iniziativa è incoerenta. Ina relaschada anticipada duai vegnir esclusa. Tuttina vegn pussibilità ch'il delinquent privlus po gia vegnir relaschà da l'internament, sche novas enconuschientschas scientificas empermettan ina guariziun.	Ina relaschada anticipada n'è betg pussaivla. Ultra da quai na vegn er il delinquent nunprivlus mai relaschà definitivamain, mabain adina cun in temp d'emprova, durant il qual el po vegnir surveglià.

	Iniziativa	Revisiun da la lescha*
Quantas expertisas basegni per <i>ordinar</i> l'internament?	I basegna duas expertisas concordantas independentas ina da l'otra.	Ina expertisa d'in expert independent. Ina cumissiun spezialisada, en la quala è represchentada la psichiatria, s'exprima ultra da quai davart la privlusadad ed il lieu d'execuziun.
Quantas expertisas basegni per <i>la relaschada</i> or da l'internament?	I basegna duas expertisas concordantas independentas ina da l'otra.	I basegna ina expertisa d'in expert independent, il rapport da la direcziun da l'institut ed il giudicament d'ina cumissiun spezialisada, en la quala è represchentadas las autoritads da persecuziun penala e da l'execuziun dal chasti sco er la psichiatria.
Cura dastga in delinquent vegnir relaschà da l'internament?	Sch'expertisas rivan a questa conclusiun. Las expertisas dastgan mo vegnir fatgas sch'igl è cumprovà sin basa da novas enconuschientschas scientificas ch'il delinquent po vegnir guarì.	Sche las premissas per l'internament èn crudadas davent resp. sch'i po vegnir spetgà ch'il delinquent sa cumprova en la libertad. In delinquent vegn relaschà da l'internament pir sch'el è nunprivlus u sch'el duai sa suttametter ad ina terapia en ina instituziun segirada.
Po in delinquent (che sa mussa sco privlus pir in l'execuziun dal chasti u da las mesiras) vegnir internà posteriuramain?	Na. L'internament po vegnir ordinà mo en la sentenza fundamentala. Sch'il delinquent sa mussa pir pli tard sco privlus, sto el tuttina vegnir relaschà.	Gea. La dretgira po transformar posteriuramain ina terapia en in internament u ordinar posteriuramain ina terapia che po vegnir transformada en in internament sch'il tractament na reussescha betg.
Duain las autoritads star bunas per recidivas?	Gea.	Gea.

* Ins po prender invista da la lescha revedida sut la suandanta adressa d'internet:
<http://www.bj.admin.ch/strafgesetzbuch.pdf>. Ella po er vegnir empustada tar: UFEL, 3003 Berna.

Text da votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferents a la terapia»

dals 20 da zercladur 2003

(Ingress)

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel dals 3 da matg 2000 «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferents a la terapia» è valaivla e vegn suttamessa a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² Ella sa cloma¹, adattada a la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999²:

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 123a (nov)

¹ Sch'in delinquent sexual u violent vegn resguardà sco extremamain privlus e considerà sco indifferent a la terapia en las expertisas ch'èn necessarias per la sentenza giudiziala, sto el vegnir internà a vita duranta, pervia da la gronda ristga da recidiva. Relaschada anticipada e congedi èn exclus.

² Novas expertisas pon vegnir fatgas mo, sche novas enconuschientschas scientificas cumprovan ch'il delinquent po vegnir guarì e ch'el na represchenta alura betg pli in privel per la publicità. L'autorità ch'ha dismiss l'internament sin fundament da questas novas expertisas sto surpigliar la responsabladad per ina recidiva dal delinquent.

³ Tut las expertisas necessarias per giuditgar ils delinquents sexuals e violents ston vegnir fatgas d'almain duas spezialists independents vicendaivlamain e cun experientscha, e quai resguardond tut ils elements impurtants per il giudicament.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹ L'iniziativa dal pievel è anc vegnida inoltrada durant la validità da l'antieriura constituziun federala e sa referescha perquai a quella. Il parlament ha adattà la numeraziun en il text da l'iniziativa a la nova constituziun federala.

² CS 101

Ils arguments dal comité d'iniziativa

« Gea a l'iniziativa dal pievel «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferentes a la terapia»

Ils delinquents sexuals e violents indifferentes a la terapia smanatschan la vita da noss uffants e da las dunnas

Il bain il pli degn da protecziun è l'integritad e la vita da noss uffants e da las dunnas. Il legislatur n'è fin uss betg stà bun da proteger la societad da delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferentes a la terapia e d'internar els a vita duranta. Uschia exista anc adina il privel ch'uffants e dunnas pon vegnir violad(a)s grevamain e mordriad(a)s da delinquents violents, perquai che delinquents extramamain privlus survegnan congedi u vegnan relaschads anticipadamain da l'arrest sin fundament da prognosas psichiatricas fallidas.

Questa situaziun insupportabla vegn anc rinforzada cun la revisiun dal cudesch penal: uschia ston ils delinquents ch'èn actualmain internads pervi da lur privel, vegnir relaschads da l'internament, sch'els han commess in crim che vegn chastia cun in arrest pli pitschen che diesch onns. Quai er alura, sch'els èn zunt exposts ad ina recidiva.

L'iniziativa dal pievel protegia noss uffants e las dunnas

Per proteger noss uffants e las dunnas cunter delinquents violents e sexuals pretenda l'iniziativa dal pievel ch'ils delinquents indifferentes a la terapia vegnian internads a vita duranta, sch'els èn extremamain privlus. L'internament vegn reponderà mo, sche novas enconuschientschas scientificas cumprovan ch'il delinquent po vegnir guarì, uschia ch'el n'è betg pli in privel per la societad. In congedi n'è betg pussaivel per questa gruppa da delinquents.

L'iniziativa dal pievel eliminescha ina mancanza eclatanta en la legislaziun

L'iniziativa dal pievel na scumonda betg l'internament da delinquents guaribels che po vegnir reponderà annualmain. Ella cumplettescha quel cun tegnair davent mo ils delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferentes a la terapia a vita duranta da lur victimas.

Nus As supplitgain d'acceptar l'iniziativa dal pievel, per che la protecziun da noss uffants e da las dunnas precedia finalmain quella da delinquents violents e sexuals indifferentes a la terapia e fitg privlus. »

Ils arguments dal cussegl federal

Il cussegl federal ha blera chapientscha per l'iniziativa pertge ch'ella persequitescha miras giustifitgadas. Ella è però incumpleta, inadattada e va sur las lattas or. Cun render pli sever il cudesch da dretg penal tras il cussegl federal ed il parlament è ella però daventada nunnecessaria. Il cussegl federal refusescha l'iniziativa cunzunt per ils sequents motivs:

L'iniziativa mussa ina retscha da flaivlezzas. Ses model d'internament è pensà mo per delinquents cun in disturbi psichic che na po betg vegnir tractà. Da l'autra vart prevesa il dretg penal revedi er l'internament da delinquents privlus senza in disturbi psichic. En il dretg penal revedi è pia reglà en general l'internament da tut ils delinquents privlus.

L'iniziativa
è incumpleta

Tenor l'iniziativa pon novas expertisas per annullar l'internament mo vegnir fatgas sch'i vegn cumprovà tras «novas enconuschientschas scientificas» ch'il delinquent po vegnir guarì. Quest andament è ristgà, pertge che novas terapias èn per regla anc contestadas e ston pir vegnir cumprovadas en la pratica. L'iniziativa però pussibilitass da relaschar delinquents privlus da l'internament sin basa da metodos da terapia betg anc cumprovadas.

...ed inadattada

Sin basa da l'iniziativa stuessan las autoritads per l'execuziun dal chasti examinar permanentamain il stadi da la scienza, concretamain vul quai dir da la psichitria giudiziala, ed alura ordinar eventualmain in'expertisa. Questa procedura è cumplitgada e betg necessaria. Per constatar ch'in delinquent n'è betg pli privlus p.ex. pervi da vegliadetgna e malsogna na dovri naginas novas enconuschientschas scientificas.

La faussa via

Cun l'iniziativa è avant maun il privel che delinquents na dastgan betg vegnir relaschads da l'internament, schebain ch'els èn cumprovadamain nunprivlus u ch'els pudessan

Respectar
las valurs da basa

vegnir suttamess ad ina terapia en ina instituziun segirada. L'iniziativa fixescha la barriera per l'annullaziun da l'internament da segirezza però memia aut: Er sch'in delinquent daventa per exempel nunprivlus duai el restar vinavant internà. Quai è problematic dal punct da vista dals dretgs umans.

L'iniziativa na po betg reducir il ristg che sorta da delinquents extremamain privlus dapli ch'il cudesch da dretg penal revedi. Ultra da quai cumpiglia l'iniziativa mo ina part da quests delinquents. Quels vegnan bain internads; els pon però puspè vegnir relaschads da l'internament sin basa da criteris nunadattads.

Cun il dretg penal revedì han il cussegl federal ed il parlament deliberà mesiras cumplessivas e pli effizientas che mainan a dapli segirezza. Uschia è previs in internament a vita duranta na mo per delinquents extremamain privlus, mabain per tut ils delinquents che han commess fatgs penals fitg grevs e tar ils quals i sto vegnir fatg quint cun ulteriurs acts da quel gener. Na mo delinquents ch'èn disturbads psicicamain pon vegnir internads, mabain er tals, tar ils quals in disturbi psychic na predominescha betg. Il congedi na vegn betg mo exclus per delinquents internads, mabain per tuts, tar ils quals exista il privel da fugia u da recidiva. La lescha revedida pussibilitescha la fin finala da suttametter ad ina terapia in delinquent, tar il qual vegn constatà pir en l'execuziun dal chasti quant privlus ch'el è, e d'internar el sch'il tractament na maina a la finamira.

L'iniziativa porscha
mo ina segirezza
faussa

Il nov dretg penal
porta dapli
segirezza che
l'iniziativa

Per tut quests motivs recumondan il cussegl federal ed il parlament da refusar l'iniziativa dal pievel.

PP
Spediziun postala

Spediziuns enavos a la
controlla d'abitants da la vischnanca

Recumandaziun
a las votantas ed als votants

Il cussegl federal ed il parlament recumondan a las votantas ed als votants da votar ils 8 da favrer 2004 sco suonda:

- GEA al cuntraproject da l'assemblea federala a l'iniziativa dal pievel «avanti – per autostradas segiras e da gronda capacitas»
- GEA a la midada dal dretg d'obligaziuns (la locaziun)
- NA a l'iniziativa dal pievel «internament a vita duranta per delinquents sexuals e violents fitg privlus ed indifferents a la terapia»